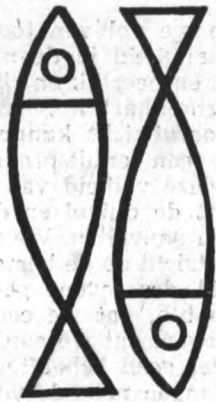

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De kracht der hoop in dit leven

Met dit opschrift bedoel ik te zeggen, dat er van de hoop op de toekomst invloed uitgaat op het leven van het heden. Dat geldt reeds van de algemeen-menselijke hoop. Als iemand moet geopereerd worden is dat op zichzelf geen oorzaak van blijdschap. De patiënt ziet op tegen de pijn en tegen de periode dat hij niet werken kan, mogelijk denkt hij ook met zorg aan de kosten. Maar als de dokter hem goede hoop geeft, dat hij na de operatie krachtiger en gezonder zal zijn dan daarvoor, dan geeft die hoop kracht en geduld om de operatie te doorstaan. En we weten allen hoe iets fijns waarop we hopen ons nu al blij kan maken. Het vooruitzicht op een paar dagen heerlijke vakantie kan het werk, dat daar nog aan vooraf gaat, licht maken. Vandaar ook het bekende spreekwoord: „Hoop doet leven“.

Maar aangezien een mens nooit zeker weet of het gehoopte goed werkelijk komt, staat het met dat „leven“ meestal niet al te best. In mijn jeugd was het een bekend gezegde: „Veel beloven en weinig geven, dat doet een mens in hope leven“. Dat wil dunkt mij zeggen: „Men moet zich van de toekomst maar niet te veel voorstellen“. Dat doen de mensen dan ook niet. De ervaring heeft ze wel geleerd, dat het ergste wat ze vrezen vaak komt en dat het mooie waarop ze hopen niet in vervulling gaat. Een van de stopwoorden van deze tijd is het woordje: hopeloos. En toch kan een mens het hopen niet laten. Altijd weer is er de verwachting dat „het“ nog wel eens beter zal worden. Zo is zelfs de wereldse hoop een kracht in het leven.

Maar in de volle zin van het woord geldt dit van de christelijke hoop. Het vooruitzicht op de eeuwige heerlijkheid geeft nu reeds glans aan het leven. De zekerheid dat de Here Jezus is opgestaan uit de doden, en dat Hij wederkomen zal om ons op te nemen in Zijn eeuwig koninkrijk, geeft ons nu reeds kracht om het lijden van deze tijd te dragen. Het lijden in deze bedeling is wel erg, maar het valt weg in vergelijking met de heerlijkheid die ons zal geopenbaard worden.

Vanwege de zonde overkomt ons nu nog menigerlei „kruis“, maar het vooruitzicht, dat er eens geen zonde meer zal zijn, doet ons het „kruis“ vrolijk dragen. Mensen, die hun leven lang gekweld worden door de een of andere ziekte, hebben een last te dragen waarvan gezonde mensen zich geen voorstelling kunnen maken. Maar de hoop op het eeuwige leven, dat is ook op eeuwige gezondheid, kan aan chronisch zieke mensen een blijdschap geven, die gezonden verbaasd doet staan. De herinnering aan zonden, die we bedreven, kan als een doorn in ons vlees zijn, die tot onze dood toe ons blijft steken. Maar de zekere hoop, dat eens die herinnering er niet meer zijn zal op een nieuwe aarde onder een nieuwe hemel, geeft kracht om de stekende pijn geduldig te dragen. De scherven van gebroken idealen liggen op de levensweg van vele mensen. Maar ze kunnen de levensmoed en levenslust niet breken van hen, die hopen op een leven in volle gemeenschap met God, waar alle idealen zullen vervuld worden.

Als we in de Schrift nagaan welke kracht er van de christelijke hoop uitgaat dan blijkt ons dat de hoop blijdschap werkt. Als bewijs mogen de volgende teksten gelden. In Hand. 2 : 26 haalt Petrus in z'n bekende Pinksterrede de volgende woorden aan uit Ps. 16: „Daarom is mijn hart verheugd en mijn tong

verblijd, ja, ook mijn vlees zal nog een schuilplaats vinden in hope; omdat Gij mijn ziel niet aan het dodenrijk zult overlaten, noch uw heilige ontbinding doen zien“. Daar heeft de psalmist reeds iets van gezien, dat de blijdschap zelfs door dood en graf niet kan worden gedooft.

Paulus schrijft in Rom. 12 : 12: „Verblijdt u in de hoop“. D.w.z. verblijdt u in de eeuwige zaligheid en heerlijkheid, waarop gij hoopt.

Petrus schreef zijn eerste brief aan „vreemdelingen in de verstrooiing“. Zij hadden van de wereld veel te lijden. Lees de brief er maar eens op na. Maar hij begint met deze blijde inzet: „Geloofd zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus, die naar zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden; tot een onverderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u; die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof, tot de zaligheid die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd“. Hij spreekt hier van de levende hoop, die gericht is op een onvergankelijke erfenis. Dan van de zaligheid, die geopenbaard zal worden aan het einde der dagen. En dan vervolgt hij: „Verheugt u daarin, ook al wordt gij thans, indien het moet zijn, voor korte tijd door allerlei verzoeken bedroefd“. Ook Petrus brengt dus de hoop in verband met de blijdschap.

Wie zou niet blij zijn in de verwachting van een erfenis, waarvan de waarde niet te schatten is? Daarin volgt Petrus zijn Meester. Want hoewel de Here Jezus het woord blijdschap niet gebruikt, ligt dat er zakelijk toch wel in als hij tot zijn discipelen zegt: „Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is“. Als de goddelozen ineenkrimpen van wanhoop en het hart der mensen zal bezwijken, omdat de krachten van hemel en aarde bewogen worden, dan zullen de gelovigen het hoofd omhoog heffen, omdat de volkomen verlossing nabij is.

Waarom is er zo weinig blijdschap in de gemeente? Waarom blijkt daar tenminste zo weinig van? Hopen velen niet echt op een eeuwige erfenis? Maar als dat waar zou zijn, dan geloven ze ook niet in Jezus Christus, die opgestaan is uit de doden. Want die opstanding van Christus, waardoor de dood is overwonnen, is het fundament van de christelijke hoop. Als Christus niet is opgestaan, dan is alle hoop ijdel. Dan is het met de dood uit. Dan zijn we er nog ellendiger aan toe dan de ongelovigen, want die hebben op niets gehoopt. Tenslotte is het beter op niets te hopen, dan in de hoop te worden teleurgesteld. Maar gelukkig is het waar: „Christus is opgewekt uit de doden en is de eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn. Daarom mogen we blij zijn en moeten we blij zijn en door alle ellenden van dit leven heen ons verheugen met een onuitsprekelijke vreugde.“

Vervolgens komt de kracht van de hoop

UIT DE INHOUD:

De kracht der hoop in dit leven	H. J. J.
Nog eens: een appèl (I)	C. V.
De ontfermingen Gods (V)	W. B.
De huwelijksplechtigheid in de Canadese Ger. Kerken	M.
Kerk en Wijsbegeerte (I)	K. J. P.
Rondom de Voetbalpool (V)	J. M.
Boekbespreking	H. R. R. en H. J. J.
Van hier en ginds	
Kritische krabbels	Frater
Laatste verantwoording	J. S.
Kerknieuws	

ook uit in de strijd tegen de zonde en in de heiliging van ons leven. In I Johannes 3 zegt de apostel, dat wij nu kinderen Gods zijn en dat het nog niet geopenbaard is wat wij zijn zullen. We weten niet precies hoe wij er als verheerlijkte mensen zullen uitzien. Maar wij zullen Hem gelijk wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is. Daarop volgt: „En een ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich gelijk Hij rein is“. We mogen ook wel zeggen: heiligt zich gelijk Hij heilig is. Als we waarlijk hopen altijd bij de Here te zijn, Hem te zien, Hem gelijkvormig te worden, dan kunnen we niet meer in de onreinheid leven.

Wat willen we op een nieuwe aarde doen, als we niet rein willen worden? Als we een levende hoop hebben op eeuwige reinheid dan zullen we ons daarop nu reeds voorbereiden door in nieuwheid en reinheid des levens te wandelen. Er zijn „christenen“, die proberen van twee wallen te eten. Zolang ze op deze wereld zijn willen ze een beetje met de wereld meedoen. En naar ze zeggen hopen ze na dit leven altijd bij de Here te zijn. Maar dat kan niet echt waar zijn. Dat „hopen“ is dan het echte niet. Ik zeg niet, dat er niet een zeker verlangen is om zalig te worden. Maar een vast en sterk verlangen om Hem gelijk te zijn is er bij zulke mensen niet. Anders zouden ze nú niet zo ver mogelijk met de wereld kunnen meegaan. Ze zijn niet rein van hart. En van hén heeft de Here Jezus gezegd: „Zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien“. Ze jagen niet naar de heiligmaking. En daarvan zegt de Schrift: „Jaagt de heiligmaking na zonder welke niemand de Here zien zal“.

Met andere woorden zegt ook Paulus, dat de hoop een kracht is in de strijd tegen de zonde. In I Thess. 5 schrijft hij over de komende dag des Heren. Die de goddelozen zal overvallen als een dief in de nacht. Dat mag met de kinderen des lichts niet gebeuren. Die moeten waken en op hun hoede zijn. En dan zegt de apostel, dat zij zich moeten toerusten „met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop der zaligheid“. De hoop op de volkomen verlossing wordt hier vergeleken met een helm. Waarom? Wel, een helm dient om het hoofd te beschermen tegen vijandelijke aanvallen. Daar ketsten pijlen en speren en sabelhouwen tegen af. Wie een degelijke helm op had hoefde voor deze aanvalswapenen niet bang te zijn. Hij kon er tegen.

Zo is de hoop een afweermiddel, dat ons beschermt tegen de aanvallen van de duivel en de wereld. Wie echt hoopt op de eeuwige verlossing is daar vol van. Door het geloof zijn we vol van het Evangelie en door de liefde zijn we vol van goede werken en door

de hoop zijn we vol van toekomstverwachtingen. De zaligheid in de nieuwe bedeling zal zo groots en heerlijk en rijk en mooi zijn, dat geen mensenhart het kan omvatten. In dat blijde vooruitzicht kunnen we ons verheugen met een onuitsprekelijke vreugde. Maar waar deze volheid van verwachtingen is, daar heeft de duivel en de wereld geen kans met hun aanvallen. We zijn dan zo rijk in het vooruitzicht op de hemelse erfenis, dat de grootsheid des levens geen vat op ons heeft. En zo blij, dat we eens altijd bij de Here zijn mogen, dat we aan het gezelschap van de duivel geen behoefte hebben. En zo vol van verlangen naar de volkomen verlossing van alle ongerechtigheid, dat we hier reeds tegen alle goddeloosheid strijden. Tegen de helm der zaligheid schampen de aanvallen van de vijand af.

* * *

De invloed van de hoop op de eeuwige heerlijkheid komt niet alleen uit in de blijdschap en de levensheiliging, maar ook in de volharding, waarmee de gelovigen het lijden verdragen. In II Cor. 4 heeft Paulus het over „de lichte last der verdrukking van een ogenblik”, waar tegenover staat „een alles verre te boven gaande eeuwig gewicht van heerlijkheid”. Het zal hier haast zijn gedaan.

Tenslotte nog twee opmerkingen. Ten eerste: als we hopen op God, dan komt dat ook

uit in onze verhouding tot onze broeders en zusters. Paulus schrijft, dat de liefde „alles hoopt”. Dat wil niet zeggen, dat wij van mensen op zichzelf veel verwachten moeten. Maar wel dat we veel van Gods genade verwachten mogen. En omdat we hopen op Gods genade, daarom moeten we ook van broeders en zusters wat verwachting hebben. Veel verwachting. Veel hoop. Dat ligt ons niet. Wij verwachten nauwelijks dat het mogelijk is, dat kerkscheuren nog eens worden geheeld. We verwachten eigenlijk niet, dat gemeenschappen, die dezelfde belijdenis hebben nog eens aan één avondmaalstafel zich verenigen. We verwachten niet veel van herstel van gebroken verhoudingen binnen dezelfde gemeenschap. Als we echter op God hopen dan zullen we ook hoop hebben voor elkaar en verwachting van elkaar.

De tweede opmerking is deze. Petrus vermaant de gelovigen altijd bereid te zijn „tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop, die in u is”. I Petr. 3 : 15. Dat was in Petrus' dagen eigenlijk veel moeilijker dan nu. Want er was toen vervolging en verdrukking. Vermoedelijk was men toen vrijmoediger om rekenschap te geven dan wij in onze dagen. Doen we het nog wel? Of schamen wij ons er voor? Dat zou een bewijs zijn, dat we toch eigenlijk niet echt hopen. Mogelijk mag deze of gene daar nog wel eens over nadenken.

H. J. JAGER.

* * *

Ik geloof, dat ik Prof. Ridderbos geen onrecht doe als ik zeg, dat hij zich in zijn antwoorden aan Okke Jager vóór alles met de handelingen van Prof. Schilder bezighoudt.

Schilder is voor Prof. R. voluit de centrale figuur in de actie tegen de synoden van 1942/43. En de hele gang van zaken uit die jaren — en daarvóór — wordt door Prof. R. vooral gezien als acties van Prof. Schilder en de reacties, de **nodzakelijke** reacties, van anderen daarop, speciaal dan van de synoden.

Nu denk ik er niet aan te ontkennen, dat prof. Schilder een centrale figuur was in het verzet tegen de leeruitspraken. Wel **minder** dan prof. R. meent en laat voorkomen, maar desalniettemin toch een centrale figuur. En ongetwijfeld is het daarom van belang de handelingen, de houding, van prof. S. uit die dagen na te gaan en te waarderen.

Maar ik geloof ook, dat het daarvoor nu de tijd nog niet is. Misschien komt het eenmaal zo ver, dat een bezonnen en bezonken, en daarom ook rechtvaardig, — uiteraard altijd **menselijk** — oordeel over Schilders aandeel in de kerkstrijd van de veertiger jaren zal kunnen worden geveld.

Maar — en daar wil ik met nadruk op wijzen — dat aandeel van Prof. Schilder — evenals dat van Prof. J. Ridderbos en anderen — is niet het belangrijkste, het beslissende, het blijvende van wat in de veertiger jaren in de kerken en haar synode geschiedde.

Neen, dat zijn de **blijvende synodale beslissingen!**

In dat opzicht staat het er met de leeruitspraken van 1942/46 precies zo voor als met alle dogmatische beslissingen van alle kerkelijke vergaderingen.

Ook daarbij gaat het niet in de eerste plaats over de mensen **om** wie of om de mensen **door** wie ze zijn gemaakt, maar om die confessionele uitspraken zelf. Er is in die mensen altijd wat of veel goeds te prijzen maar ook steeds veel of weinig kwaads te laken. Maar nog eens: die mensen en hun handelingen zijn het belangrijkste en het beslissende niet.

Het gaat bij zulke kerkelijke beslissingen voorts ook niet in de eerste plaats om de tuchtmaatregelen, welke als consequentie van de genomen leerbeslissingen werden genomen. Want die zijn inderdaad alleen maar het gevolg, de consequentie, de **concrete bevestiging** van wat werd uitgesproken.

Er is bijv. rondom de Dordtse synode ontzaglijk veel geschied door allerlei personen. Van **beide** kanten is er ook toen door mensen soms voornaam, nobel, vroom, maar ook lelijk en slecht, gehandeld. En dat heeft ook op de gang van zaken vóór en op die synode ongetwijfeld meer of minder invloed geoefend. Wie zal het kunnen of willen ontkennen?

Maar wat **blijvend** is van de Dordtse synode, zelfs de eeuwen door, waar we ook nu nog mee te maken hebben — dat zijn haar **leeruitspraken**, dat is haar „oordeel” over „de bekende vijf hoofd-stucken der leere, daer van inde Gereformeerde Kercken deser Vereenigde Nederlanden verschil is gevallen.”

Welnu, zo is het ook met de **besluiten** van de synoden van 1942, 1943 en 1946 enz.

En daarom zal men zich bij de bespreking van wat in de veertiger jaren in de Geref. Kerke is geschied **dááron** moeten concentreren! Al het andere verdwijnt al meer in de mist van het verleden. Althans voor de overgrote massa. Maar de **besluiten** blijven. Die houden hun kracht en blijven een grote rol

Nog eens: een appèl

I

Inleiding

Er wordt in onze dagen allerwege geklaagd over de kerk.

Nu heeft men dat, zowel in als buiten de kerk, altijd gedaan.

Maar de klachten onzer dagen hebben toch wel een ernstiger klank dan die van b.v. enkele tientallen jaren geleden. Men hoort overal spreken over verwereldlijking, verschralling van het geestelijke leven, een steeds geringer worden van de warme belangstelling voor en het medeleven met de kerk.

* * *

Eén van de dingen welke ons temidden van dit geklaag kunnen en mogen verheugen is het feit, dat in de gebonden gereformeerde kerken het debat over en de strijd tegen de leeruitspraken maar niet tot rust kunnen komen.

Dat is totaal anders dan velen hadden verwacht.

Niet lang nadat de leeruitspraken waren afgekondigd schreef b.v. Ds S. G. de Graaf van Amsterdam mij — zijn brief is gedateerd 13 Jan. 1943 —: „Ik vind de conclusies van de synode zóó onbelangrijk, dat ik totaal niet vrees voor een werking daarvan in onze kerk. Die conclusies doen, naar het mij voorkomt, **niets**. Als wij er tegen zouden gaan opponen, verleen we er een zekere belangrijkheid aan. Ze doen op dit oogenblik nog iets, doordat er tegen gesproken wordt. Zelf handel ik ze op wijkvergaderingen, maar dat doe ik om onzen mensen te zeggen, dat alle kwesties nog open staan en dat we dus nu rustig verder gaan. Ik loop er nog over te denken of ik bij de volgende synode niet een gravamen zal indienen tegen de onzinnige vierde conclusie over de algemeene genade. Dan zou ik dat echter totaal alleen willen doen. Het hangt er van af, of ik de zaak belangrijk genoeg vind. Ik heb de gedachte, dat over eenige jaren niemand over deze conclusies meer spreekt.”

Zo dacht De Graaf.

En zo dachten velen.

En daarvoor had men alle redenen.

Zo was het immers ook met de uitspraken van „1905” gegaan. Toen ik in de pastorie van Harkstede kwam, had ik die zelfs nog nooit gezien. Ik had er op college van niet één der hoogleraren ooit over gehoord. Ik meen, dat ik ze voor 't eerst onder ogen kreeg in een catechisatieboekje van Ds Delleman en Ds Gerritsma. Op kerkelijke examens werd er voor zover ik weet nooit over gesproken.

En ging het met de besluiten van de synode van Assen niet precies zo?

Een paar jaar duurde de deining, welke ze veroorzaakt hadden. Maar toen was het gesprek daarover voorgoed voorbij. De Hersteld-Verbanders vormden een vergeten groep. De meest op de voorgrond tredenden onder hen werden hervormd. En de gereformeerde kerkmensen richtten hun aandacht op andere, nieuwere kwesties.

Maar met de leeruitspraken van 1942/46 is het nu totaal anders gegaan.

Sinds de Synode van Sneek-Utrecht 1939-43 zijn die leeruitspraken met den aanleefe van dien op iedere volgende synode aan de orde geweest.

Zou zo iets wel eens eerder zijn voorgekomen?

Van meet af was er juist binnen de gebonden kerken fel verzet tegen de leeruitspraken. Zelfs werd er een organisatie in het leven geroepen, die een blad uitgeeft „Waarheid en Eenheid”, dat zich speciaal, en met toenemende duidelijkheid en scherpte, tegen de synodale handelingen keert. Een reeks klinkende namen staan aan de kop ervan.

Ook beleefden we het merkwaardige gebeuren, dat „De Strijdende Kerk”, het blad dat, als ik goed geïnformeerd ben, vooral op initiatief van Prof. Herman Ridderbos in het leven werd geroepen om de synodale besluiten en daden uit de veertiger jaren te verdedigen en de „vrijgemaakten” te bestrijden, van „vriend” „vijand” is geworden en zich thans, soms zelfs zeer fel, keert tegen wat de genoemde synoden hebben tot stand gebracht.

Het feit dat synodale leerbeslissingen zo de aandacht houden, en zelfs al meer gaan spannen, is nu zonder meer een reden om blij te zijn.

Zijn zulke leeruitspraken goed, dan spreekt het vanzelf dat blijvende belangstelling daarvoor en studie daarvan blijmakende dingen zijn.

Maar als de leeruitspraken kwaad zijn, dan is zo'n stand houdende interesse daarvoor, en dan vooral de bestrijding daarvan, een niet minder goed ding. Dat getuigt dan ook van **leven!**

En daarom mag de onverflauwde belangstelling voor de leeruitspraken cum annexis een blijmakend ding zijn... voor **iedereen**.

* * *

Onlangs is die onverminderde belangstelling weer helder aan de dag getreden in de polemiek, welke tussen Okke Jager en Prof. Herman Ridderbos werd gevoerd naar aanleiding van de beslissing van de synode van Bunschoten-Spakenburg om geen samenspreking te arrangeren tussen deputaten van wederzijdse synoden.

Het artikel, dat Okke Jager daarover in

spelen in het kerkelijke leven van nu en straks — naar binnen én naar buiten!

Over niet zo heel veel jaren zullen allen, die direct en actief in het kerkelijk conflict betrokken waren zijn heengegaan. Er zijn er al zoveel uit de kerk-van-hier weggenomen. Maar wat blijft, dat is, nog eens, het geheel van eenmaal genomen en sindsdien steeds bevestigde synodale uitspraken.

Het is een bekend en verheugend feit dat dat alles al meer wordt beseft.

Het is mij al vele malen opgevallen, dat als men met de jongere generatie over het onheilvolle kerkelijke gebeuren uit de veertiger jaren spreekt, men maar matig geïnteresseerd is voor de faits et gestes van de professoren Hepp, H. H. Kuyper, Ridderbos Sr, Grosheide, Greijdanus en Schilder enz. Jongelui zeggen dan al heel gauw: Wat hebben wij te maken met wat deze lieden hebben gedaan? Het is altijd een... om en op synoden geweest. En dan gebruiken ze vaak een niet bijzonder deftig woord! Maar wat hun wel interesseert, tenminste als ze nog meelevens met de kerk, dat is wat toen blijvend werd vastgesteld en gedaan. Zo vast gesteld en zo gedaan, dat zij, of ze het weten of niet, willen of niet, er direct en altijd mee te maken hebben.

Het is mijn bedoeling, dit alles voor ogen houdend, het een en ander te zeggen over wat

in de veertiger jaren geschiedde.

Ik doe dat naar aanleiding van de discussie, welke plaats vond tussen Okke Jager en prof. Herman Ridderbos. Ik wil daarbij rekening houden met wat door hen gezegd is. Maar ik wil toch vooral mijn eigen gang gaan, mij concentrerende op de synodale handelingen en wat deze impliceren en effectueren.

Ik ben ervan overtuigd dat dat voor iemand, die zo nauw met de gebeurtenissen betrokken was als ondergetekende, zeer moeilijk is.

In een kerkstrijd speelt, misschien wel sterker en weezinwekkender dan in alle situaties, het eigen boze hart een rol. Wie terugziet en oog kreeg voor wat er toen in eigen hart dikwijls opkwam aan boze gedachten en nog meer, kan zich alleen maar schamen voor God. En hij wordt soms huiverig om nog van een „zaaksgerechtigheid” te spreken.

Maar ook in deze is de nood ons opgelegd. We leven nu eenmaal in de kerk des Heren.

En al naar gelang God ons daarin een plaats gaf en tot een taak riep, moeten we spreken en handelen. En daarom ga ik ook nu schrijven.

Voor ogen houden, dat ook mijn hart arglistig is, zeg ik, dat ik het doen wil zonder haat of nijd, maar met het oog op de opbouw der kerk en dus ook met het oog op de eenheid van allen die de Here Christus in onverderfelijke liefhebben.

C. V.

De ontfermingen Gods

(V)

Niet de krachten van het bloed, de vermogens van een vruchtbare vrouw en van een sterke man zijn beslissend in het heilswerk, maar alleen de krachten der genade en de vermogens van God de Heere zullen formeren het volk, welks God de Heere is.

En daarom laat de Heere Abraham versterken. God wacht net zo lang, tot Abraham niet meer over de mogelijkheid beschikt om een zoon te verwekken. En de moederschoot van Sara is dan ook verstorven. Alle menselijke capaciteiten zijn uitgeschakeld. Abraham en Sara zijn tot twee graven geworden.

En dán komt de Heere met Zijn belofte: Nu zal Sara een zoon krijgen.

De Heere is dus niet afhankelijk van wat bij mensen voorhanden is. Hij verwekt uit twee graven nieuw leven. De schare die niemand tellen kan, wordt geboren uit de kracht van Zijn belofte, uit de mogendheid van Zijn genade, uit de fontein van Zijn ontferming alleen.

En wanneer Izaäk geboren is, wordt hij als de grote erfgenaam aangewezen. In hem, de zoon die uit de belofte geboren is, zal God Zijn kerk verder bouwen. In de lijn van Izaäk zal het zâad te voorschijn geroepen worden, de schare, ontelbaar als het zand der zee en als de sterren des hemels.

Zo heeft God de stijl van Zijn verkiezend voornemen bekend gemaakt. De beslissende factor in de bouw van Zijn kerk is niet menselijke prestatie, maar goddelijke ontferming, Zijn genade, Zijn levendmakende kracht, die roept de dingen die er niet zijn, alsof ze er waren (Rom. 4).

En daarvan heeft Israël niets begrepen. Want de Joden in Paulus' dagen beroepen zich op hun afkomst. Zij zeggen: wij hebben Abrahams bloed in de aderen en daarom zit God aan ons vast. Zij binden God aan Abrahams voortplantingsvermogen.

Zij prijzen niet meer Gods ontferming, maar ze beroemen zich in Abrahams bloed.

En zo weigeren ze te wandelen in het geloof van Abraham. Dús zal het hun vergaan als Ismaël (Joh. 8). Zij zullen geworpen worden uit Abrahams tent en niet in de erfenis delen.

Ja, het zal hun vergaan als Ismaël. Daar moeten we toch nog iets meer over zeggen. Werd Ismaël geboren zonder enig recht? Zonder enige belofte? Laten we de vraag maar zo scherp mogelijk stellen: was er voor hem geen mogelijkheid van behoud, omdat hij reeds vóór zijn geboorte voorwerp was van Gods eeuwige haat?

Daarvan zegt de Schrift niets. En dus mogen wij het ook niet zeggen. Integendeel,

de Schrift zegt ons, dat ook Ismaël besneden werd. D.w.z. God bezwoer ook hem de vergeving der zonden, de verzoening van al zijn ongerechtigheden door het bloed van Christus. God gaf ook hem deel aan al de weldaden des verbonds.

Maar de Christus zou geboren worden uit Izaäk. De zegen zou gerealiseerd worden in Izaäk. De schare Gods zou geroepen worden in Izaäk. En dus kon Ismaël alleen gezegd worden in Izaäk.

Ismaël kon niet behouden worden doordat hij Abrahams bloed in de aderen had. Hij kon ook niet behouden worden, doordat hij als Abrahams eerste zoon de oudste rechten had. Hij kon alleen behouden worden door de ontferming Gods.

Indien hij dit wilde, dan zou hij Izaäk, de zoon der ontferming, de zoon der belofte, als zijn meerdere erkennen, erkennen als de vader van de Christus, de vader van de schare die niemand tellen kan.

En dit heeft Ismaël niet gewild. Hij heeft zich beroemd in zijn natuurlijke meerderheid. En hij heeft zijn vijandschap tegen Gods welbehagen en ontferming geopenbaard in de vervolging van Izaäk (Gal. 3). Hij spotte met dat jochie, dat ventje. Hij heeft niet de mindere van Izaäk willen zijn. Hij heeft van natuurlijke rechten en niet van ontferming willen leven.

En tóen is hij verworpen. Toen is hij weggejaagd uit Abrahams tent, uit de kring van het verbond, uit de gemeenschap der kerk — uit de gemeenschap met Izaäk, die vader van de Christus.

Zo zal het de Joden vergaan. Want zij beroepen zich ook op hun natuurlijke rechten, hun afkomst, hun bloed, hun meerderheid boven de heidenen. Intussen weigeren zij als Ismaël van ontferming te leven. Daarom zullen zij als Ismaël worden uitgeworpen.

Hiermee is echter nog niet alles gezegd. Want de Joden zullen Paulus antwoorden: Goed, Ismaël mocht niet meeërvan; Izaäk werd vader van de kerk. Maar wij zijn allen uit Izaäk geboren.

In Abrahams tent mag Gods verkiezing een rol hebben gespeeld, die verkiezing heeft toch verder geen betekenis meer, want wij zijn allen uit de zoon der belofte voortgekomen.

Zij willen er misschien nog wel van weten, dat God één keer een keus heeft gemaakt tussen Ismaël en Izaäk, maar toen dit eenmaal gebeurd was, nu, toen liep alles verder vanzelf. Toen werd de bloedband, de band aan Izaäk beslissend.

En daarom wijst Paulus vervolgens op de geboortegeschiedenis van Ezau en Jacob.

Wanneer Izaäk en Rebecca met elkaar getrouwd zijn, duurt het twintig jaar, voor zij een kind krijgen. De geschiedenis herhaalt zich. Zoals Abraham en Sara bijna eindeloos op een kind hebben moeten wachten, zo hebben ook Izaäk en Rebecca moeten leren, dat hun kind niet vrucht zal zijn van hun menselijk voortplantingsvermogen, maar vrucht van de ontferming Gods.

Na twintig jaar is Rebecca eindelijk in blijde verwachting. En nog wel van een tweeling, Ezau en Jacob. Nu moet u er goed op letten, dat deze beide kinderen vrucht waren van Gods wonderlijk ingrijpen. Niet alleen Jacob, maar ook Ezau werd geboren uit kracht der belofte. Daar is dus al direct een groot verschil tussen Ismaël en Ezau. Ismaël was vrucht van menselijke mogelijkheden, van menselijk initiatief. Maar Ezau was precies als Jacob vrucht van Gods ontferming.

Van deze tweeling werd Ezau het eerst geboren. Indien nu in de bouw van de kerk, in de vorming van de ontelbare schare natuurlijke rechten en natuurlijke vermogens enige betekenis zouden hebben, dan zou Ezau de grote erfgenaam geworden zijn, de vader der kerk, de vader van de Christus.

Maar God wil, dat Zijn verkiezend voornemen blijve. God wil de bestendigheid, de standvastigheid van Zijn verkiezing voor alle eeuwen bekend maken. God wil het volstrekt duidelijk maken, dat de enig beslissende factor in de bouw van Zijn kerk Zijn ontferming, Zijn welbehagen is. God wil het onmogelijk maken, dat er ooit één kerklid zal roemen in natuurlijke afkomst of in natuurlijke vermogens. En daarom zegt God, nog vóór de geboorte van deze tweeling: Ik zal straks de voorkeur geven aan de jongste van de twee, aan de zwakste, aan de mindere, aan hem die geen natuurlijke rechten kan laten gelden en die in natuurlijke kracht achterblijft bij de ander.

En om elk misverstand af te snijden, spreekt de Heere hiervan, nog voordat ze iets goeds of kwaads gedaan hebben. Opdat ieder wete, dat ook hun werken geen rol spelen. Jacob zal straks niet verkoren worden tot vader der kerk om zijn meerdere vroomheid, maar alleen krachtens de ontfermingen Gods.

Baarn.

W. BORGDORFF.

De huwelijksplechtigheid in de Canadese Ger. Kerken

Ook in de Canadese zusterkerken kent men moeilijkheden in verband met de kerkelijke huwelijksbevestiging. Die moeilijkheden zijn weer van andere aard als in Nederland. Dat laatste hangt samen met de wetgeving inzake het sluiten van huwelijken die in Canada anders is als hier te lande.

Voorts moet men bij het hier volgende bedenken dat de synode van Homewood 1954 heeft uitgesproken, dat het onderhouden van het bekende art. 70 K.O. (de kerkeraden zullen toezien dat de huwelijken bevestigd worden met het formulier „daarvan zijnde”) in de vrijheid der kerken staat.

Dat staat het dan sindsdien in de Canadese zusterkerken.

Van die moeilijkheden kregen we een

proefje uit de Canadian Reformed Magazine van 22 november j.l.

In dat nummer van het Canadese kerkblad was opgenomen een vrij uitvoerig stuk uit een „kerkeraadsverslag” zonder vermelding van de plaats en de kerk. Het stuk handelt over verschil van gedachten in de kerkeraad over de vraag „hoe te handelen in antwoord op het verzoek van een broeder en zuster der gemeente om de voorbede op hun te sluiten huwelijk”. De formulering is letterlijk ontleend aan het stuk in het kerkblad. De ons niet bekende kerkeraad heeft toen besloten om advies te vragen „van twee zusterkerken bij monde van hun predikanten”. Het verslag vermeldt niet of deze predikanten „namens” hun respectievelijke kerkeraden hebben gead-

viseerd of dat ze advies gegeven hebben naar hun persoonlijk inzicht. Vermoedelijk het laatste. Maar dat is slechts een vermoeden van ondergetekende. De beide predikanten wier namen wel vermeld worden (ds Van Oene en ds Van Popta) zijn toen met de kerkeraad in een vergadering bijeen geweest en hebben een advies gegeven „hetwelk door de kerkeraad is overgenomen”.

Dat advies is gepubliceerd in het bovengenoemd kerkblad.

En wij nemen er een paar zinsneden uit over ter oriëntering van onze lezers in de moeilijkheden aldaar.

Eerst vermelden we dat de beide predikanten de „vrijheid” der kerken om art. 70 K.O. al of niet te onderhouden aldus hebben uitgelegd, dat het hier de vrijheid der kerkeraden betreft en niet der gemeenteleden. Dat lijkt mij voor tegenspraak moeilijk vatbaar. De kerkeraad is als vertegenwoordigende de gemeente, uitsluitend bevoegd om leiding te geven aan het gemeentelijk leven. Ook in dit stuk van wat er bij het sluiten van huwelijken dient te geschieden of kan geschieden. Natuurlijk had de kerkeraad het volste recht om te besluiten aan het verzoek van die broeder en zuster te voldoen. De kerkeraad besloot echter aan het verzoek van de broeder en zuster om „louter voorbede” bij het begin van hun huwelijk, niet te voldoen. Grond? Het besluit van Homewood dat het in de vrijheid der kerken staat art. 70 K.O. al of niet te onderhouden.

De kerkeraad zei: wij onderhouden het artikel wél.

Dus wijzen wij uw verzoek af.

De kerkeraad heeft erbij gezegd: „wij kunnen uit Schrift en belijdenis niet bewijzen, dat het (bevestigen met het formulier) van 's.Heren wege moet geschieden”. Dat was oprecht van de kerkeraad.

Het standpunt van de kerkeraad wordt dus alleen gemotiveerd met een beroep op een traditie, die in de jongste tijd is vastgelegd in de K.O., namelijk in 1905. En in dat artikel staat de roeping van de kerkeraden om toe te zien dat de huwelijken bevestigd zullen worden volgens het formulier, gemotiveerd met „alzo behoorlijk is”. Wat de synode van 1905 met dat „alzo behoorlijk is” bedoeld mag hebben is niet te achterhalen. We staan voor het feit dat het een vrij lichtvaardige grond genoemd mag worden voor zulk een uitspraak als de onderhavige, te meer als we de historie van de huwelijksplechtigheid in de kerk bezien. De historie vanaf de tijd der reformatie van de zestiende eeuw. Want in het licht van de historie van de kerkelijke huwelijksbevestiging en in het licht van de huwelijkswetgeving zoals deze zich in Nederland ontwikkelde is het helemaal niet „behoorlijk” te achten om met een formulier dat gemaakt is om de huwelijksluiting te doen plaats vinden in de kerk, nu een bevestiging te doen plaats vinden. Ik spreek hier over de Nederlandse verhoudingen.

In Canada is de wet inzake de huwelijksluitingen anders als in Nederland. Naar het mij voorkomt liggen de verhoudingen daar in zeker opzicht gemakkelijker dan hier.

Men kan althans in Brits Columbia, als ik goed begrijp wat in dit stuk staat, de huwelijken in de kerk sluiten en tegelijk met de voorbede vergezellen, de voorbede die in het formulier staat. In Brits Columbia „eist” de wet niet, dat de huwelijken ten overstaan van een ambtenaar van de Burgerlijke Stand worden gesloten, maar staat de wet toe, dat ze in de kerk worden gesloten. Daar heeft men niet de ontwikkeling doorgemaakt die op het continent van West-Europa heeft plaats gevonden met betrekking tot de huwelijkswetgeving. In zekere zin is de wetgeving inzake dit punt dáár blijven staan op het standpunt waarop ze hier stond vóór de Franse Revolutie en vóór de invoering van de Burgerlijke Stand. Zonder een oordeel over deze ontwikkeling of de onze uit te spreken (dat is hier m.i. volkomen niet ter zake doende) concludeer ik, dat men het daar gemakkelijk heeft met het oude formulier uit Nederland. Gemakkelijker dan hier.

Immers ik lees in het stuk in de Can. Mag. o.m.

Ons huwelijksformulier is opgezonden naar the Division of Vital Statistics te Victoria. Het gevolg hiervan was, dat de overheid nu de huwelijken, die door de predikanten onzer kerken in B.C. overeenkomstig dit

formulier gesloten zijn, erkent als wettig gesloten huwelijken.

Ik versta dat zó, dat de overheid de in de kerk met het Nederlandse formulier „gesloten” huwelijken erkent.

Natuurlijk gaat daar aan vooraf zo iets als een officiële erkenning van de predikant als dienaar van die en die kerk, door de overheid.

Gegeven die laatste erkenning, erkent de overheid het in de kerk gesloten huwelijk. Materiële gezien — de toestand zoals die in West-Europa was vóór de verplichting van de huwelijksluiting ten overstaan van de regeringsambenaar van de Burg. Stand.

Waarom neemt men in Canada in onze zusterkerken daarmee geen genoegen?

En waarom handhaaft men het oude formulier niet?

Natuurlijk niet op grond van hetgeen de synode van 1905 zei n.l. dat het „behoorlijk” was dat de huwelijken volgens het formulier gesloten moesten worden, maar op een andere grond. Op grond van het feit dat de overheid de in de kerken gesloten huwelijken gelieft te erkennen?

Men kan wel zeggen: het is geen ambtelijk werk om huwelijken te sluiten. Maar als ik het wel heb, doen de „predikanten” het toch.

Weer kan men zeggen, dat doen die predikanten niet ambtelijk.

En dat zegt men ook.

Maar feit is toch, dat de predikanten die bevoegdheid om huwelijken te sluiten uitsluitend kunnen krijgen van de overheid, omdat zij predikant zijn en nergens anders om.

Naar mijn mening zal men verstandig doen om zich bij de bestaande wettelijke regelingen inzake de huwelijksluiting aan te sluiten en er rekening mee te houden, dat de angelsaksische wetgeving inzake de huwelijksluiting niet gelijke tred heeft gehouden met de ontwikkeling van die wetgeving op het continent.

Dat hindert toch niet?

Dat kan toch niemand van de broeders veranderen?

Men zal zich moeten voegen.

Dat doet men ook, uiteraard.

En dat deel van het formulier dat over de „sluiting” van het huwelijk gaat, en dat bij ons volkomen uit de tijd is, achterhaald als het is door de veranderde wetgeving hier te lande, dat is in Canada opeens actueel en ter zake. Waarom doet men daar niet naar, bij de zusterkerken? Men zou van veel „moeilijkheden” af zijn.

Waarom haalt men toch iets uit als in het volgende staat? 'k Citeer letterlijk:

Wij zijn van oordeel, dat het zeker de aandacht van de kerkeraad hebben moet of het wel juist is, dat hetzelfde formulier in een op de huwelijksluiting volgende eredienst weer gelezen wordt en dat nogmaals voor het aangezicht des Heren op

dezelfde vragen geantwoord wordt, alsof eenmaal voor den Here beloven niet voldoende is.

Als ik dit goed begrijp zegt men: de eerste keer wordt het formulier gelezen bij een „wereldlijke” handeling als het „sluiten” van een huwelijk en de tweede keer wordt het in de kerk gelezen ten behoeve van de „bevestiging” als een „kerkelijke” handeling.

Nou, naar mijn overtuiging is het „sluiten” van een huwelijk geen „wereldlijke” handeling en is de „bevestiging” van een huwelijk geen „kerkelijke” handeling!

Wanneer we stellen dat het „sluiten” van huwelijken tot de competentie van de overheden behoort, is dat geenszins hetzelfde als er een „wereldlijke”, profane handeling van maken, die in tegenstelling tot het kerkelijke handelen zou staan. Ik geloof dat het goed gereformeerd, wjl schriftuurlijk is, geen twee „terreinen” in deze zin te maken.

In de tweede plaats is het „bevestigen” van huwelijken geen „kerkelijk” werk, aangezien de term „bevestigen” naar zijn historische betekenis (en daar moeten we hier vanuit gaan, naar het mij voorkomt, wjl de zin van het woord anders helemaal in de lucht komt te hangen) niets met de kerk te maken heeft. Zoals ik elders heb uiteen gezet is het „bevestigen” het werk van bruidegom en bruid.

Er ligt wel een en ander door elkaar bij deze onbekende kerkeraad in Canada. Met dit laatste bedoelen we niet dat dit in ons land niet eveneens het geval zou zijn hier en daar.

Het lijkt mij wijs, dat beide genoemde predikanten blijkens het bovenstaande geadviseerd hebben aan de kerkeraad om zich over dat tweemaal lezen van het formulier wel te beraden!

Deze zaken liggen in Canada anders dan in Nederland. Laat men ze toch in overeenstemming met de Canadese wetgeving oplossen en zich niet verstrikken in talloze moeilijkheden, die geen moeilijkheden behoeven te zijn, in problemen die geen problemen behoeven te vormen, in vraagstukken die men zelf ingewikkeld maakt. Als men volgens de Canadese wet huwelijken in de kerk mag sluiten en ze tegelijk met de voorbede van de gemeente mag vergezellen, waarom zou men dat dan niet doen? Waarom zou men dat niet doen met het oude Nederlandse formulier? Dat in Canada opeens nog blijkt actueel te zijn.

Omdat men op het punt van de huwelijkswetgeving in Canada, wat deze zaak aangaat, nog staat op het standpunt waarop men hier te lande stond vóór de napoleontische tijd. In die dagen was het formulier in Nederland óók actueel.

J. MEESTER.

Kerk en Wijsbegeerte*)

I

De scholastische miskenning van de Maria-figuur stamt uit het laat-antieke syncretisme. Onder syncretisme verstaan we de „samen-groeiing” van velerlei type van religie tot een ietwat verwarde en nauwelijks gearticuleerde „eenheid”. Dikwijls is het moeilijk, zo niet onmogelijk, uit een syncretistisch geheel de samenstellende componenten op te sporen. Wat de laat-antieke Maria-figuur betreft kan men met vrij grote zekerheid vaststellen, dat daarin, naast een nogal zwakke Bijbelse component, de syncretistische figuur van de Grote Moeder aanwezig is. Misschien kan een godsdiensten-geschiedkundig onderzoek van de oudste Maria-litaniën hier meer licht en groter zekerheid brengen; we laten dit punt verder rusten. Zowel de Rooms- als de Grieks-katholieke kerk kent deze Maria-gestalte, al is er zowel in opvatting als wijze van huldiging verschil.

De kerkelijke geleerdheid van de middeleeuwen is van eclectische herkomst. Onder eclecticisme verstaat men een manier van filosoferen met een bepaald gebruik van wat het verleden opgeleverd heeft: zonder zich aan enige school te binden, kiest men uit een soms groot aantal scholen wat men bruikbaar

acht. Daarbij is er verschil in de wijze waarop men dit doet, zoals verderop iets nader zal worden uitgewerkt.

In de vroege middeleeuwen bestudeerde men niet de Bijbel, maar de kerkvaders. Dat was de tijd van de vroegste scholastiek, de periode van de bloemlezingen of citatenverzamelingen. Onder de indruk van de ondergang der antieke cultuur achtte men die kerkvaders zeer hoog; te hoog. Men leverde zich eenvoudig aan hun autoriteit als Schriftgebruikers uit. Maar op den duur bleek, dat de Latijnse en Griekse Patres het lang niet altijd met elkaar eens waren. Om die reden zocht men zijn heil in concordanties, geschriften waarin een zekere lijn werd nagestreefd, zodat het leek alsof de laat-antieke christelijke auteurs het wél met elkaar eens waren. Deze tweede fase is gekenmerkt door een begin van zelfstandigheid, maar ook door een grote rest van afhankelijkheid; die zelfstandigheid verried uiteraard een eclectische werkwijze, en deed de in concordanties geci-

*) Fragment uit het tweede deel van „Levensbeschouwing” (dat naar we hopen, eerlang verschijnen zal). Het fragment is ontleend aan de „opmerkingen” bij vr. en antw. 36 van de H.C.

teerde auteurs niet zelden onrecht. De fase van citatenverzamelingen en concordanties is niet streng gescheiden; ten tijde van Karel de Grote bestonden beiden naast elkaar of vloeiden beide werkwijzen in elkaar over. Het begin van zelfstandig, zij het eclecticisch filosoferen zette zich voort, en zo komt de derde periode in zicht, die der „meningen” (sententiën). D.w.z. dat men wel eigen mening gaf, maar dan op grond van wat de bloemlezingen en concordanties hadden opgeleverd; en natuurlijk verdwenen deze beide werkvormen niet op eens.

Door deze gang van zaken werd het filosoferen van de z.g.n. „hoge” middeleeuwen in hoge mate eclecticisch. Laatstgenoemd woord betekent „uitkiezend”: men kiest uit verschillende auteurs wat men meent te kunnen gebruiken, zonder veel aandacht te besteden aan de vraag of wat men zelf met dit uitgelezene bedoelt wel geheel klopt met de context en met de geest van het werk van de betrokken auteur en zijn uitgangspunt. Daardoor krijgt de eclecticist een eigenaardig standpunt, nl. het standpunt dat men aan zijn standpunt niet trouw behoeft te blijven. Er zijn uitspraken van Seneca bekend, die ten dele citaten zijn uit epicureïsche geschriften: daardoor wordt de schijn gewekt, alsof zulk een epicureïsch auteur stoïsch dacht.

Dit was echter maar een zwak eclecticisme: Seneca was een filosoof van eigen stempel en had als zodanig wel degelijk een eigen uitgangspunt waaraan hij trouw bleef. Een sterk eclecticisme gaat veel verder dan Seneca deed door eens een epicureïsche gedachte voor de stoa op te eisen (wat uiteraard nooit helemaal lukt). De sterke en „overtuigde” eclecticist (die ook eclecticus genoemd kan worden, hoewel het standpunt zelve alleen maar eclecticisme heet) staat op het standpunt dat men geen standpunt behoeft te heb-

ben en te handhaven, dat de trouw aan een standpunt een ietwat wonderlijke eigenaardigheid, b.v. bekrompenheid verraadt. Men moet eclecticisme dan ook wel onderscheiden van het wijzigen van standpunt in de loop van een ontwikkelingsgang: het is vrij zeker dat zowel Plato als Aristoteles in de loop van hun ontwikkeling herhaaldelijk het roer hebben omgewend en daardoor tot een ander standpunt zijn gekomen; geen redelijk mens zal hen echter onder de eclecticici rekenen.

Het standpunt is een kwestie van religie, van religieuze positiekeus, van wijsgerige geloofsbelijdenis; het standpunt zelf behoort dus niet tot het wetenschappelijke, maar tot het bovenwetenschappelijke leven en kennen. Maar het standpunt (of uitgangspunt, of vertrekpunt; men kan hier ook spreken van „religieus grondmotief”) doortrekt en doorgloeit geheel een filosofie, zodat men een filosofie de „uitwerking” van haar grondmotief kan noemen.

Een sterk eclecticisme vindt men niet alleen in de scholastiek; het speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van allerlei theologieën. Karl Barth meent elke willekeurige wijsbegeerte vrijblijvend in dienst van zijn theologie te kunnen nemen en schijnt niet op te merken, dat zulk een „ancilla theologiae”, zulk een dienaar der theologie, heel makkelijk de baas gaat spelen en „domina theologiae”, de meesteres van die theologie wordt. Daarbij gebruikt Barth ook een argumentatie voor dit standpunt: God kan te allen tijde het verlorene, veroordeelde, verworpene in Zijn dienst nemen, en daarom kan de theologie elke wijsbegeerte in haar dienst nemen. We hebben hier dus te doen met een min of meer doordacht eclecticisme.

K. J. P.

Rondom de Voetbalpool

V

Na het vorig artikel, dat als laatste bedoeld was, heeft zich rondom de voetbalpool nog weer het een en ander afgespeeld, dat we niet stilzwijgend voorbij mogen gaan.

Zoals te verwachten was, is de voetbalpool van de K.N.V.B. (evenals de Caritaspool) door ons hoogste rechtscollege in strijd met de wet verklaard.

Daarmee staat dus vast, dat sinds verscheiden jaren een vorm van loterij geduld is, die wettelijk ongeoorloofd was.

Wie dacht, dat hiermede de voetbalpool voorlopig had afgedaan, vergist zich echter.

Ook nu ontbrak het van de zijde van de Minister van Justitie niet aan vlotte service.

Direct na het arrest van de Hoge Raad heeft de minister aan de K.N.V.B. nl. vergunning gegeven de voetbalpool voort te zetten, zij het in enigszins gewijzigde vorm.

De minister heeft daartoe de bevoegdheid krachtens art. 3 van de loterijwet, waarin hij gemachtigd wordt toestemming te geven voor het houden van een loterij voor een liefdadig doel of bevordering van wetenschap, kunst of een ander algemeen belang.

Deze ministeriële toestemming is echter aan enkele voorwaarden gebonden. De prijzen mogen niet in geld of geldswaardig papier bestaan en van de opbrengst mag niet meer dan 40% voor onkosten en prijzen gebruikt worden. 60% moet dus voor het „goede doel” besteed worden.

Hoewel aan de ene kant te begrijpen valt, dat een minister ad interim, nu een wettelijke regeling in voorbereiding is, deze zaak niet scherp wil stellen door plotseling de voetbalpool onmogelijk te maken, werpt deze vlotte toestemming toch wel enkele vragen op.

Waarom heeft men een uitspraak van de Hoge Raad uitgelokt, als men het effect daarvan toch direct weer ongedaan maakt?

Weinig elegant lijkt het ook tegenover de rechter om de wetsovertreder direct na de veroordeling de mogelijkheid te geven toch maar op de oude voet voort te gaan. Het schijnt, dat nu de ambtelijke molens plotseling wel erg snel kunnen draaien.

Of dit alles bevorderlijk is voor de eerbied tegenover de wet mag betwijfeld worden.

Twijfelachtig is voorts, of de toestemming van art. 3 der loterijwet hier wel volgens de

bestemming gebruikt wordt.

Waarom als deze weg de geëigende was, ze niet direct bewandeld?

Art. 3 bedoelt ontheffing te geven voor een bepaalde loterij.

De minister gebruikt de ontheffingsmogelijkheid nu niet voor 1 bepaalde loterij, maar voor een bepaalde tijd.

Evenzeer is aanvechtbaar of de bepaling, dat geen geld of geldswaardig papier mag worden uitgelooft, wordt nageleefd. Wanneer men de winnaar bv. in de gelegenheid stelt om van de beschikbaar gestelde prijs inkopen te doen naar eigen keus, is hier sprake van geldswaardig papier en wordt dus niet gehandeld naar de voorwaarden, die in het verleden steed gesteld zijn.

Intussen kan de voetbalpool weer rustig verder draaien.

Het tweede feit, waarop de aandacht dient gevestigd, is de publicatie van het rapport der staatscommissie.

Na de daarover al gedane mededelingen bracht dit rapport niet veel nieuws meer.

Op de bezwaren tegen de voetbalpool gaat de commissie slechts oppervlakkig in.

Eenstemmig wordt voorgesteld de mazen van het net, waardoor toch weer loterijen mogelijk bleken, te dichtten.

Voorgesteld wordt voortaan in principe alle prijsvragen te verbieden.

Daarnaast stelt de meerderheid van de commissie echter voor de mogelijkheid te openen onder bepaalde voorwaarden toch in beperkte mate prijsvragen toe te staan.

Als voorwaarden worden o.m. genoemd:

1. inzet maximaal f 1.— per prijsvraag.
2. leeftijdsgrens deelnemers 18 jaar.
3. registratie van deelnemers om te voorkomen, dat men meerdere malen inzet.
4. als regel 1 prijsvraag per week.
5. slechts aan 1 instelling hiervoor vergunning geven.
6. maximumprijs f 50.000.—.
7. vaststelling welk deel aan het „goede doel” ten deel moet vallen.

Ten aanzien van de organisatie van de sportprijsvraag spreekt men uit, dat niet de overheid, maar een particuliere instelling deze zal verzorgen, eventueel met overheidsvertegenwoordiging in het bestuur.

Een minderheid van de commissie (Bruins Slot en Ridderbos) stelt daartegenover voor

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Drs H. R. Rookmaaker, Leiden
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

de wetswijziging te beperken tot een verbod van prijsvragen zonder de door de meerderheid voorgestelde mogelijkheid van ontheffing.

Terecht wordt in de minderheidsnota opgemerkt, dat in het systeem der commissie een bijzonder groot kanaal van prijsvragen ontstaat, dat de wirwar van stroompjes, die er thans zijn, wel eens kan gaan overtreffen.

Ook de waterdichtheid van het systeem wordt in de minderheidsnota betwijfeld.

Ten aanzien van het laatste punt zou ik nog verder willen gaan. Het feit, dat een zo grote gokinstelling georganiseerd wordt, waarin week in week uit de gokzucht wordt gekweekt, zal handhaving van de opzet der commissie onherroepelijk doen mislukken.

In dit opzicht getuigt het voorstel der staatscommissie van buitengewone naïeviteit.

Men schijnt serieus te verwachten, dat op deze wijze allerlei andere gokactiviteiten, ja zelfs van buitenlandse loterijen, zullen kunnen worden ingedamd.

Alsof het gelegenheid geven tot wekelijks zondigen, de zonde zal kanaliseren en tegengaan.

De staatscommissie toont hierdoor, dat zij het gokken niet heeft geëild als een kwaad, als een zondigen tegen Gods wet.

Zolang men dat niet ziet, zal men ook de middelen ter genezing niet vinden.

J. MEULINK.

BOEKBESPREKING

Vier boekjes over moderne kunst

III

R. W. D. Oxenaar:

De schilderkunst van onze tijd.

(Phoenix Pocket, De Haan, Utrecht, 1958; f 2.95).

Een nieuwe stijl, een nieuwe stroming, kortom iets nieuws in de historie begint nooit zomaar, als vanzelf. Het ontstaat ook nooit vanuit een enkel principe, door een enkele omstandigheid of oorzaak. Steeds zal men bij het nader analyseren der strevingen, gedachten, redenen, achtergronden, omstandigheden en bepalende factoren stuiten op een aantal oorzaken; de voorgeschiedenis van een bepaalde nieuwe stijl of school of richting is altijd complex. Ieder van de medewerkende of bepalende oorzaken die mede helpen het nieuwe in het leven te roepen is onmisbaar, en ieder van hen heeft mede dat nieuwe zijn eigen gelaat helpen geven. Als er ooit eens iets nieuws ontstaat onder invloed van één bepaalde gedachte of omstandigheid, zal het veelal van weinig betekenis zijn geworden, door het tijdsgebeuren zijn overspoeld en spoedig als een mislukt probeersel vergeten zijn. Juist die veelheid van oorzaken en achtergronden geeft dat nieuwe zijn fundament,

zijn bestaansrecht en aan hen die het vormen de kracht tot hun streven en werken.

Zo is het ook met het moderne in de kunst. Het zijn niet alleen de geestelijke factoren die het bepaalden, niet alleen de crisis in het moderne denken, niet alleen het negatieve in de houding tegenover de gegeven werkelijkheid. Geen van die factoren zou op zichzelf genoeg zijn om te verklaren waarom het moderne er uit ging zien als het nu, als historisch gegeven, is geworden. Daarom is Sedlmayr's analyse als zodanig ook niet voldoende om de moderne kunst juist in zijn concrete vormgeving te verklaren of te begrijpen. Hij laat ons ontzaglijk belangrijke facetten zien — maar, we komen er op terug, een aantal punten althans waaraan hij zijn analyse ophangt gelden ook, en dat al eeuwen, voor het verre Oosten, zonder dat ze daar leidden tot iets dat moderne kunst genoemd kan worden.

Daarom is het ook onmisbaar voor een goed begrip van moderne kunst dat men zich althans enigermate verdiept in haar voorgeschiedenis, in de weg die gegaan werd en die tot haar leidde. En daarvoor achten wij het boekje van R. W. D. Oxenaar, „De schilderkunst van onze tijd” (Phoenix Pocket, 1958) uitstekend geschikt. Oxenaar geeft een overzicht van de geschiedenis der schilderkunst sinds het midden der vorige eeuw, en geeft ons zo een inzicht in de historische gang van zaken die ons weer bepaalde facetten van het moderne duidelijk kunnen maken.

Een bezwaar is er wel tegen deze methode, en zeker tegen haar conclusies, in te brengen. De indruk wordt gevestigd dat er één historische lijn is, één ontwikkelingslijn. Alles wat niet op die bepaalde lijn ligt, nog vasthoudt aan iets dat op die lijn vroeger gevonden werd, of eenvoudig een andere weg gaat, is dan of verouderd, of zonder contact met de eigen tijd, of zonder meer zonder betekenis. Maar dat is nooit vol te houden, meer nog, dat leidt tot een soort dictatuur van de historische ontwikkeling. Laten we het goed vasthouden: wat Oxenaar geeft is één zeer bepaalde ontwikkelingslijn, in een zeer bepaald ('Parijs') milieu, waarnaast vele andere lijnen, vele andere strevingen, vele andere mogelijkheden liggen die hij ongenoemd laat. Wij bestrijden dus niet — details daargelaten — zijn historische schets, maar wel de daarin eigenlijk vervatte conclusie dat zo, maar dan ook alleen zo, iets zinvol zou kunnen zijn, nl. als het zijn plaats vond op die lijn, — met de dwingende conclusie dat alleen dat vandaag van betekenis is wat heden ligt op die lijn, in die historische ontwikkeling.

Vanuit die gedachte kunnen wij Oxenaar's uitspraak begrijpen waarin hij zegt: „Mee-drijvend op de stroom van de tijd is het voldoende tenminste kunst te herkennen waar ze ontstaat en te verwerken als een niet nader te omschrijven, maar vanzelfsprekend complement van de eigen persoonlijkheid”. Wij zouden u juist willen toeroepen: laat u niet drijven op de stroom van de tijd, maar bepaal uw plaats in het gewoel van het eigentijdse gebeuren, strijd uw strijd, op de plaats waar u gesteld bent, doe mee aan de vorming van hetgeen de toekomst zal brengen — aanvaardt niet alles wat zich heden aanbiedt als van nu, maar toets, verwerp, aanvaardt, becritiseer en juich toe wat u al dan niet zinvol, waardevol of juist acht. Als u misschien tegen het moderne in de zin van Karel Appel c.s. bent, best — bestrijdt het dan, maar niet zonder kennis, niet zonder u in het werk zelf verdiept te hebben — en zie of er niet elders kunst is die ook van heden is en die u wel waardevol, gezond en goed acht. Toegegeven zij dat niet iedereen hier toe geroepen wordt — maar tegen een Prange-achtige houding van „Hai-Hai bestaat niet”, tegen de al te veel in onze kring voorkomende houding en mening dat we ons hier maar bij voorbaat hebben terug te trekken zou ik graag eens die andere mogelijkheid willen tonen. Ik leg u geen last op — want de HERE doet dat niet —, en u hoeft niet krampachtig mee te gaan doen — daar wordt niets mee gebaat, integendeel —, maar wel: daar waar uw hand iets vindt om te doen, schuw daar de strijd niet, speel niet kiekeboe met de eigen tijd, trek u niet terug in een isolement dat wel eens steriel kon blijken omdat wij dan niet eenvoudig doen wat onze taak is, nl. zoutend zout zijn. En dat laatste zijn we dan al als we, niet verblind door de schone schijn der redenering dat dit nu het heden bij uitsluiting zou zijn, een open oog hebben voor wat er

vandaag ook aan goeds en schoons is en een even open oog voor wat er vandaag aan lelijks en ongenietbaars is.

Een van de oorzaken die tot het ontstaan van de moderne kunst leidde is de inderdaad verfoeilijke 19e eeuwse academische kunst geweest met haar leegte, haar commercialiteit, haar naturalisme zonder diepte waarbij ze niet meer gaf dan de simpele of soms rondweg platte anecdote zonder meer. Uit reactie heeft men alles wat haar karakteriseerde: verhaaltje als inhoud, naturalisme als vorm, ver weggegooid. Maar wij zijn er van overtuigd dat met dit badwater — dat terecht werd weggegooid — ook het kind, nl. de voor een zinvolle kunst onmisbare thematiek, werd opgeruimd. Waarmee voorts helemaal geen enkele garantie werd gewonnen dat er nu geen slechte, geen lege, geen vercommercialiseerde, geen onartistieke kunst zou kunnen ontstaan. Integendeel, ik trap een open deur in als ik beweer dat vandaag aan de dag juist in de school van de zgn. tachisten, van hen die werken in de trant van b.v. Karel Appel of wie na hem kwamen, een massa werk gemaakt wordt dat in feite zuiver „academisch” is — kunst volgens een nieuw dogma, de moderne kunsttheorie, met als eerste en laatste hoofdstuk: het werk mag geen herkenbare „gewone” werkelijkheid geven.

Wij schrijven dat alles omdat we menen dat Oxenaar niet geheel vrij gebleven is van een negatief zich inzetten tegen de oude kunst (waarvan hij o.i. ten onrechte de perspectief als centrale en bepalende eigenschap ziet), noch ook van de mening dat ieder werk dat vandaag zou ontstaan in de nieuwe trant daarom al betekenisvol zou zijn.

Maar dat neemt niet weg dat we wel waardering hebben voor zijn boekje. Het is een niet zonder intelligentie geschreven uittreksel uit de grote handboeken op dit gebied; het is een zeer bruikbare en niet onoriginele samenvatting van de onder de aanhangers van moderne kunst gangbare visie op de historie; het is tenslotte een helder overzicht van een gang van zaken die inderdaad zo gebeurde, al werd al te uitsluitend die ene lijn en al te zeer alleen het positieve erin gezien.

U kunt dit boekje zeer goed naast dat van Sedlmayr lezen: meer dan eens zult u ontdekken hoe de interpretatie van de laatstgenoemde de historische gang van zaken duidelijker maakt in zijn geestelijk fundament, terwijl anderzijds vragen van hoe en waarom, die bij Sedlmayr te weinig beantwoording vinden door deze historische schets opgelost worden.

Een bezwaar van dit boekje is ook dat het eigenlijk teveel een historische verhandeling blijft. Oxenaar beschrijft de weg, Sedlmayr — op ongetwijfeld hoger niveau — laat ons iets van de achtergronden zien (terwijl Prange ons alleen maar nog verder in de mist zet), maar geen van hen geeft interpretaties van concrete goed gekozen voorbeelden. Het spijt ons zelfs te moeten zeggen dat dergelijke analyses bij mijn weten nergens in een gemakkelijk bereikbaar boekje worden gegeven. Misschien dat men zo iets nog het eerst zal vinden in een werkje dat gewijd is aan een enkele kunstenaar, b.v. Klee of Picasso of een andere grootmeester van het moderne. Toch achten we juist dergelijke verhandelingen over een enkel of een klein aantal werken onmisbaar voor een ieder die moderne schilderijen wil leren zien, wil leren begrijpen. Want zo zal men pas goed de eigen spraak van de moderne kunst leren verstaan. Niemand leert ooit een taal door een gramatica alleen, nog minder door het bestuderen van taalprincipes, misschien nog eerder door de geschiedenis van een taal na te gaan — maar een taal leert men pas echt door te gaan vertalen, door zich in concrete werken waarin die taal gesproken wordt te verdiepen.

H. R. R.

**De Grondlegging der wereld.
Zag Israël zijn uittocht als schepping?**
Twee studies door Dr D. Holwerda.
Uitg. J. Boersma, Enschede.

Bovengenoemde brochure, bevattende twee studies over „De grondlegging der wereld” en „Zag Israël zijn uittocht als schepping”, werd ons toegezonden ter beoordeling. Aan het beoordelen komen we nu niet toe. We hopen binnen niet te lange tijd ons oordeel over beide studies te geven. Maar we willen nu alleen even de aandacht op dit werk van onze medewerker vestigen. De kwestie, die

hier ter sprake komt, is belangrijk. En daarom is kennisname van deze brochure aan te bevelen. Want hoe men ook denkt over het resultaat waartoe de schrijver komt; of over de manier waarop hij z'n bestrijders bestrijdt (en omgekeerd): de zaak waarover het gaat is de moeite van het overwegen waard.

In 1955 heeft Dr Holwerda in enkele artikelen in „De Reformatie” trachten aan te tonen, dat de term „de grondlegging der wereld” dikwijls slaat op de „uitleiding uit Egypte”. Vrijwel algemeen is deze opvatting toen bestreden door enige professoren en dominees. Deze bestrijders worden nu door Dr Holwerda van antwoord gediend, waarbij hij zijn opvatting handhaaft. Voorstanders en bestrijders kunnen het er wel over eens zijn, dat hier vele gegevens van de Schrift door een scherpzinnig exegeet worden naar voren gebracht.

H. J. JAGER.

VAN HIER EN GINDS

Kerkelijk dansen

In Hoensbroek-Nuth heeft de Hervormde Jeugdraad een danscursus voor jongeren van 16—23 jaar georganiseerd: achttien lessen voor protestantse jongeren, „die in een goede sfeer op stijlvolle wijze willen leren dansen”.

„Helpt elkander”

De Hervormde Provinciale Diaconale Commissie voor Overijssel wil een directeur voor het maatschappelijk werk benoemen. Aan vijf „rijke” diaconieën werd hulp gevraagd. Slechts één antwoordde. De andere diaconieën werd om f 1300.— gevraagd. Er werd slechts f 390.— toegezegd. Maar, zegt het Hervormd Persbureau, de Diaconale Commissie blijft optimistisch. Of ze gelijk heeft. Anders was ook alles verloren.

Die vreemde woorden ook

In „Woord en Dienst” kon men dit lezen: „Een gesprek in het sterfhuis. De man die kwam condoleren, had het goed bedoeld. Hij zei, na zijn oprechte deelneming te hebben betuigd: ... maar, mevrouw, u mag niet bij het verdriet blijven staan. Ten slotte moet u weer verder; en dan moet 'n mens op 'n gegeven moment kunnen zeggen: bonjour, triest!”

Misschien was hij juist met vakantie geweest; en misschien wel in Triest. Maar Françoise had toch echt „tristesse” bedoeld, dachten wij; wat overigens niet helemaal hetzelfde is als wat men meestal in het sterfhuis vindt; daar hebben de Fransen een ander woord voor. Zodat we maar zeggen willen: pas op met vreemde talen! en laat Françoise Sagan liever thuis als u op condoleantiebezoek gaat”.

Vrolijk orthodox

Dr J. J. Buskes schreef in het weekblad „In de Waagschaal”:

„Ds Hoekendijk van de Vrij Evangelische Gemeente zat eens in een vergadering van theologen, die het probleem der richtingen met elkaar bespraken. Het ging er nogal heftig toe. Het onderwerp lag ds Hoekendijk niet en hij zei dan ook geen woord. Toen men hem vroeg, tot welke richting hij eigenlijk behoorde, gaf hij ten antwoord: „Ik? Ik ben vrolijk orthodox”.

Er zijn in kerkelijk Nederland vele christenen, die, hoewel orthodox, de vrolijkheid missen.

Er zijn zelfs tientallen, orthodoxe predikanten, die menen God het meest te verheerlijken door in hun preken zoveel mogelijk medemensen verloren te laten gaan en zo weinig mogelijk medemensen behouden te laten worden.

Met als resultaat, dat hun prediking alles behalve vrolijk orthodox is....”

Vrolijk orthodox — ja, dat is toch een echt-bijbelse combinatie.

„Niets... niets... niets”

Wat heeft het godsdienstonderwijs op de middelbare school u gegeven? Die vraag hebben de Hervormde studentenpredikanten in een enquête aan hun studenten-catechisanten gesteld. Het resultaat van die ondervraging vindt men in „Opdracht”, het tijdschrift voor

het godsdienstonderwijs van de Hervormde Raad voor Kerk en School gepubliceerd. De bovengenoemde vraag kon op vijf manieren beantwoord worden, nl. „niets”, „feitenkennis”, „inzicht in de bijbelse verkondiging”, „bijdrage tot ontplooiing” of een antwoord naar keuze van de ondervraagde.

„Een groot aantal studenten antwoordde „niets”. De toon waarin vele antwoorden gesteld waren, was niet al te moed-gevend, wat moge blijken uit de volgende voorbeelden. Een student onderstreepte het woord „feitenkennis”, maar zette er achter: „in zeer geringe mate”. Een Wageningse student achter een grote accolade: „Van alles wat, afhankelijk van de orde die de leraar had”. Een ander zegt, na „niets” te hebben onderstreept: „... hoewel het een chr. school was!” Een Delftenaar onderstreepte „niets” en voegde eraan toe: „alles werd gemist wat bij godsdienstonderwijs aanwezig had moeten zijn en vrijwel alles wat er was, was overbodig”. Een Gronings student zegt, dat hij inzicht heeft gekregen, niet in de bijbelse verkondiging maar in de „vaak ergerlijke onverdraagzaamheid” en dan tussen haakjes: „Het was een chr. lyceum, waar de leraar waarschijnlijk aan bepaalde theologische eisen moest voldoen...”

O, dat „godsdienstonderwijs” op de middelbare scholen. Wat was en is dat dikwijls een risée of erger.

Catechisatie

In het Hervormde tijdschrift „Woord en Dienst” schreef de ouderling P. H. Muller o.a.: dat de catechese in vele, vooral kleine gemeenten plaats vindt door predikanten, die als paedagogen beneden de maat blijven, in lokalen, die ongezeeld en muf zijn en met hulpmiddelen, die voor overgrootvader en -moeder „modern” waren, doch dat nu al lang niet meer zijn. Daarom: wanneer wij op huisbezoek wel eens de klacht vernemen: „mijn zoon of dochter wil niet naar de catechisatie”, dan hebben wij voor de tegenzin van zulke kinderen ten volle begrip... Ook ons zou het vraag- en antwoordspelletje van de Heidelbergse Catechismus en een stuk of wat eigentijdse leerboekjes óók niet vermogen te interesseren...”

Er zit veel waars in deze woorden maar men kan aan de hand van de catechismus ook op andere wijze catechiseren dan in de vorm van een vraag- en antwoordspelletje.

En: vooral op een catechisatie komt het aan op wat de man zegt en op wat hij is.

Rooms-katholicisme op Curaçao

Mgr. Rafaël Forni, pauselijk nuntius te Caracas, zal de plechtige installatie verrichten van mgr. J. M. Holterman tot bisschop van Willemstad. Op zondag 19 oktober zal r.k. Curaçao in het Rifstadión een manifestatie van trouw en hulde aan de bisschop brengen.

Het Vaticaan heeft de kerk van Pietermaai, toegewijd aan „de koningin van de allerheiligste rozenkrans”, aangewezen als zetel van de bisschop van Willemstad. Daarmee is de kerk van Pietermaai officieel tot kathedraal verheven. In deze kathedraal zullen dus de kerkelijke ceremoniën zijn bij de installatie van mgr. Holterman.

De kathedraal van Pietermaai behoort niet tot de oudste kerken van Curaçao. Pietermaai is echter de eerste kerk, die door de Dominicanen werd gebouwd.

Ook de aartsbisschop van Utrecht, mgr. dr B. Alfrink, zal deelnemen aan de plechtigheden en festiviteiten ter gelegenheid van de bevestiging van het bisdom Willemstad.

De kerk in Amsterdam

Misschien als voorbereiding en aanloop tot ook nog eens een Amsterdamse Kerkdag vindt op 11 oktober in de Hervormde Maranathakerk in Amsterdam-Zuid een Hervormde „Kaderkerkdag” plaats voor ambtsdragers en kerkelijke werkers uit Groot-Amsterdam. Men wil zich laten confronteren met de vragen waarvoor de kerk in Groot-Amsterdam staat: hoe brengen wij het Evangelie aan de wereld van vandaag en hoe kunnen wij als christenen in deze stad leven.

Kuyper moet eens gezegd hebben, dat als men in de 16e eeuw in Amsterdam 50 kleine kerken had gebouwd en 50 parochies had gebouwd Amsterdam nooit zo'n God-loze stad zou zijn geworden als het nu is.

Conferentie van Europese Protestantse kerken

Ter voorbereiding van een conferentie van de Europese protestantse kerken, die op 6 januari 1959 in Nyborg (Denemarken) zal worden geopend, zijn in het afgelopen week-einde te Hannover besprekingen gevoerd tussen de landsbisschop van Hannover, dr H. Lilje, aartsbisschop J. Kiiwit uit Estland, dr H. Emmen, secretaris-generaal van de generale synode der Hervormde Kerk uit Nederland en dr G. Harms uit Genève. Het algemene thema van de conferentie luidt: „De Europese Christenheid in de huidige geseculariseerde wereld”. Men wil niet alleen de leden-kerken van de Wereldraad van Kerken, maar ook alle andere protestantse kerkengroepen van Europa uitnodigen.

Reclame voor de kerkdiensten

Deze maand voeren de Lutherse Kerk in Zweden en de meeste Vrije Kerken samen een grote advertentie-campagne ter stimulering van het kerkbezoek. Op de vier zaterdagen in oktober worden in de bladen advertenties geplaatst voor een bedrag van 100.000 Zweedse kronen. Op de zondagen in oktober zal de tekst voor de preek in alle kerken dezelfde zijn. In de advertenties zullen de te lezen Schriftgedeelten worden opgenomen en worden de mensen opgewekt, de volgende dag de kerk te bezoeken.

Traktementsverhoging

De 12.000 predikanten van de (Anglicaanse) Kerk van Engeland zullen een salarisverhoging krijgen van zes shilling (ongeveer drie gulden) per week. Dit is bekend gemaakt door dr Geoffrey Fisher, aartsbisschop van Canterbury. Hij voegde hieraan toe, dat het gemiddelde salaris van een predikant thans 717 pond (7.170) gulden per jaar bedraagt plus een woning. Dr Fisher noemde dit niet bevredigend, vooral als men het salaris van predikanten vergelijkt met dat van andere personen, die een universitaire opleiding hebben gehad, zoals artsen en advocaten.

Protestanten in Spanje

Het is naar „The Prophetic Witness”. Londen, november 1958, meedeelt aan Spaanse protestanten verboden om:

1. in godsdienstoefeningen samen te komen, behalve in een klein aantal toegelaten kerkgebouwen.
2. deze kerken naar buiten als zodanig kenbaar maken.
3. nieuwe kerkgebouwen te bouwen of gebouwen daarvoor te huren — behoudens enkele uitzonderingen.
4. bijbels of bijbelgedeelten zonder r.k. aantekeningen te verspreiden.
5. tractaten en boekwerken te verspreiden.
6. er eigen scholen op na te houden.
7. op openbare scholen les te geven.
8. een officiersrang in het leger te bekleden.
9. buiten de r.k. kerk te trouwen indien één der partners in de r.k. kerk gedoopt is.
10. althans in de meeste plaatsen begrafenisdiensten te houden en niet meer dan twee familieleden mogen de baar naar het graf volgen.

Protestantisme in Polen

Vorige maand is in de Poolse havenstad Gdynia een congres gehouden van Lutherse minderheidskerken. Er waren afgevaardigden uit Polen, Tsjechoslowakije, Joegoslavië, Ierland, Engeland, Frankrijk, Estland en van enkele grote lutherse kerken. Ds J. P. Boendermaker heeft dit congres als Nederlandse afgevaardigde meegemaakt. In „De Protestant” vertelt hij bedroevende dingen over de situatie van het protestantisme in het huidige Polen. Hij heeft gestaan in de bijna geheel gerestaureerde Marienkirche in Danzig, waarin sinds 400 jaar weer r.k. missen gecelebreerd worden. Want een protestantse traditie van eeuwen is weggevaagd uit Pommeren en Oost-Pruisen, uit de voormalige Duitse gebieden, die na de Tweede Wereldoorlog bij Polen werden ingelijfd. In 1944-'45 is de eerste golf Duitsers uit deze gebieden weggetrokken en de laatste jaren is de Duitse uittocht hervat. Door deze uittocht komen de

KRITISCHE KRABBELS

Intellectualisme

Vaak als ik de goedgevulde kerk rondom mij zie, denk ik: „Wat beweegt toch deze mensen zo trouw ter kerke te komen?”

Je wilt pas in de laatste plaats aan sleur denken, laten we het dus maar op trouw houden. En dan op echte trouw, niet op die domme trouw die zo vaak vanaf de kansels of op huisbezoek van de gemeenteleden wordt gevraagd.

U weet wel, de trouw van „We moeten trouw zijn”, alsof alle heiligen onbetrouwbare sujetten zouden zijn en alsof er onder hen niet één zou wezen die liever het woordje „trouw” vervangen zag door „gehoorzaam”. Want je bent gehoorzaamheid verschuldigd aan een rechtmatig eiser, doch je kunt trouw zijn aan de meest nare trek van je eigen wezen, bijv. dwaasheid.

Ja, waarom gaat dit eenvoudige (maar lang niet altijd ongecompliceerde) volk zo trouw, zo gehoorzaam ter kerke?

Ik heb er weinig denkers onder aangetroffen, al „studerende” velen braaf voor velerlei vereniging. Ook vertoont hun gevoelsleven geen opvallende schakeringen, al bloeien hier de zangkoren. Het zijn over het algemeen heel gewone praktische mensen, arbeidzaam en nuchter, overwegend geïnteresseerd in de dagelijkse dingen des levens.

Maar vreemd: Men beroept hier steeds ambtsdragers van wie de roep uitgaat dat zij „studerende”. Langzaam maar zeker ben ik er achter gekomen dat het niveau daarvan ongeveer overeenkomt met dat van bovenvermelde inleidingenschrijvers.

Maar de nieuwe dominee, ja hoor, dié studeert echt, dát is een intellectueel. Bovendien is hij een artiest, ja een echte kunstenaar, geen kunstenaar.

Voor zijn beeldspraak heeft een welgevuld arsenaal achter zich. Daarvan kunnen we genieten als de rest van onze „heidense stad” (de term is van ds) „zijn roes uitronkt” (de term is alweer van zijn eerwaarde). En zie nu eens die trouwe gemeente, hoe braaf en hoe geïnteresseerd is zij! Want terwijl haar heidense stad zijn roes uitronkt komt die gemeente samen „tot het betreden van moeizame denkworstelpaden”. Ook deze term is van meer aangeduide herder en leraar.

Ondergetekende dacht dat de schapen moesten worden geweid om lekker voedzaam gras te eten, niet om een collegedictaat te maken omtrent de chemische bestanddelen van grassen en derzelve werking.

Misschien moet dominee weer „worstelen” om een eenvoudig denker en dus gewoon mens te zijn? Om maar te zwijgen van de zotte beeldspraak en van het feit dat moeizaam en moeilijk zonder noemenswaardige moeite te onderscheiden zijn.

Tenzij dominee natuurlijk trouw is aan zijn eigen intellect en zijn bloedeigen beeldend vermogen. Elk -isme staat of valt ten slotte met het gehalte van het eraan voorafgaande.

FRATER.

protestanten in Pommeren, Oost-Pruisen en ook in het zuiden, in Silezië, steeds meer in een diaspora-situatie te verkeren, temidden van een overheersende r.k. bevolking. In enkele decennia is zo een protestantse traditie van eeuwen vernietigd. Naast de moeilijkheden, die deze steeds voortgaande verzwakking van het protestantisme in Polen meebrengt, hebben de Poolse protestanten te kampen met de gevolgen van een scherpe anti-protestantse houding van de R.K. Kerk in Polen. De R.K. Kerk in Polen staat regelrecht vijandig ten opzichte van het protestantisme, zegt ds Boendermaker. „Men pikt kerken af en maakt het de protestantse kerken zo moeilijk mogelijk”. Deze mededeling is des te ontstellender als men denkt aan het dramatisch beeld, dat in r.k. kringen in het westen vaak van de R.K. Kerk achter het ijzeren gordijn, de „zwijgende kerk”, wordt gegeven. De Poolse rooms-katholieken gebruiken — vaak geheel ten onrechte — het argument, dat de Lutherse Kerk in Polen niet inheems zou zijn. Ondanks al die moeilijkheden worstelen de protestanten in Polen verder met een zelfopoffering en een moed, die de protestanten in West-Europa beschaamd doen staan.

Laatste verantwoording

van gelden „Een ereschuld der liefde”
grafsteen wijlen prof. Deddens

Door allerlei omstandigheden is de publicatie van deze verantwoording zeer vertraagd. Maar hier volgt ze dan, onder grote dankbaarheid voor de vele giften, voor dit doel ontvangen.

Per giro werd ontvangen van: J. M. te R. f 5.—; G. J. de V. te V. f 2.50; A. F. te D. f 5.—; A. J. K. te A. f 1.25; P. J. te L. f 10.—; B. L. te 's-Gr. f 1.50; P. de J. te V. f 1.—; O. O. te H. f 10.—; Ph. R. te B. f 1.—; K. de W. te H. (rest bustocht Kampen f 6.60; T. H. te B. f 2.50; J. B.-K. te Gr. f 1.—; D. B. te Gr. f 1.—; B. B. te L. f 1.—; R. V. te A. f 2.50; C. R. te R. f 5.—; L. B. te 's Gr. f 2.50; G. N. F. te R. f 2.50; F. E. te L. f 1.—; H. H. V. te A. f 2.50; B. v. Z. te S. f 2.50; W. v. E. te B. f 2.50; H. H. te U. f 1.—; J. B. de W. te P. f 1.50; J. v. V. te K. f 2.50; N. N. te K. f 2.50.—; W. G. te R. f 2.50; A. v. H. te R. f 5.—; L. d. B. te 's Gr. f 2.50; H. v. E. te H. f 2.50; W. V. te 's-H. f 2.50; J. F. te R. f 2.50; J. W. D. te L. f 10.—; N. N. te C. f 10.—; W. v. E.-P. te H. f 2.50; fam. D. te R. f 5.—; de V. te K. f 1.—; J. B. te V. f 2.—; J. v. O. te D. f 10.—; W. Z. te Z. f 1.—; A. J. te Gr. f 2.—; Geref. Kerk IJsselmuiden f 10.—; A. v. d. T. te 's-Gr. f 5.—; M. J. H. te 's-H. f 2.50; A. A. M. T. te V. f 5.—; S. U. te N. f 2.50; G. v. d. B. te N. A. f 2.50; via br. H. de L. te M. f 73.— (van J. O. f 2.50; T. v. d. V. f 2.50; J. B. f 2.—; H. v. d. V. f 1.—; G. v. d. V. f 1.—; R. B. f 2.—; P. D. f 1.50; W. S. f 1.50; H. J. M. f 1.—; J. H. T. f 1.—; H. M. f 1.—; J. D. f 1.—; J. H. F. f 2.—; Gebr. S. f 2.—; H. S. f 2.—; H. M. f 2.—; J. H. B. f 2.—; H. H. f 2.—; J. B. f 2.—; J. K. f 2.—; L. H. f 1.—; J. H. f 2.—; T. W. f 1.—; H. H. f 1.—; J. O. f 2.—; W. v. d. A. f 2.—; G. B. f 1.—; G. J. O. f 1.—; E. W. f 1.—; A. J. R. f 1.—; M. N. f 2.—; K. P. f 1.—; G. H. f 1.50; A. W. W. f 2.—; J. v. d. V. f 2.—; H. B. f 2.—; D. J. H. f 1.50; G. H. K. f 1.50; L. H. f 1.50; H. H. f 1.—; B. O. f 2.50; M. W. f 2.—; J. H. f 2.50; H. t. K. f 1.—; H. de L. f 2.—, allen te M.); via L. V. te Leeuwarden, collecte op de gemeenteverg. ald. d.d. 13 nov. f 51.48; D. v. L. te B. f 1.50; M.V. te R. f 1.—; J. C. H. te Gr. f 5.—; P. E. te A. (van 3 broeders) f 3.—; R. F. E. te D. f 2.—; K. D. v. D. te K. f 2.50; J. H. te A. f 2.50; via het Kerkelijk Bureau te Groningen f 9.50 (uit collecte f 1.—; f 2.50 van W. N.; f 1.— van A. H.; f 5.— van W. G. B.); L. D. te L. f 3.—; A. v. D. te D. f 2.50; P. A. C. S. te A. f 15.—; J. H. S. te O. f 2.50; G. v. O. te W. f 10.—; nagift uit Leeuwarden gem.verg. f 2.—; N. N. te A. f 5.—.

Voorts ontving ik bij het vervullen van spreekbeurten te A. f 10.— van E. C. R. aldaar; idem te W. f 10.— van J. E. ter plaatse. In mijn brievenbus gevonden resp. f 1.— van N. N.; f 1.— van J. Gr. te M.; f 2.— in een enveloppe van een zr. uit mijn wijk. Ter hand werd mij gesteld door N. N. te K. f 4.50. Aan mijn huis afgegeven f 2.50 van L. K. te Gr. en f 2.50 van J. K. te Gr. Over de post van A. V. te S. f 2.50. In eigen gemeente prekend, werd mij na de dienst in de consistorie f 1.— ter hand gesteld.

In totaal is dus ontvangen :

Per giro:	f 1254.38
Ter hand gesteld:	f 91.75
	f 1346.23

Dit is een prachtig resultaat, waarvoor én de Familie én het Comité alle gevers en geefsters zeer dankbaar is. Nu het bedrag van de kosten van de grafsteen bekend is, blijft er zelfs nog een klein bedrag over. Voorts kan hier met blijdschap worden medegedeeld, dat van onbekend blijvende zijde nog een grote gift ontvangen is die het Comité ter beschikking werd gesteld voor een aanverwant doel, nl.: het mogelijk te maken, aan de Theologische Hogeschool aan te bieden een geschilderd portret van wijlen Prof. Deddens, ter completering van de daar reeds aanwezige portretten. Ook voor deze gift, die voor dit doel wordt gecombineerd met het kleine

restant der overige gelden, zeggen wij zeer dank.

Mijn bescheiden zijn door twee broeders van het Comité nagezien en accoord bevonden. En hiermede eindig ik de verantwoording der gelden, die ik om der wille van de zaak der nagedachtenis van onze betreunde broeder Hoogleraar met blijdschap heb mogen verrichten.

Groningen.

J. SMELIK.

KERKNIEUWS

Bedankt voor het beroep van Leerdam om als missionair-predikant naar Nieuw-Guinea te gaan P. Kingma te Noord-Bergum.

Intree. Ds K. D. van Dijk deed intree te Musselkanaal, na bevestigd te zijn door zijn vader Ds D. van Dijk van Groningen. De tekst van de intreepreek was Matth. 13 : 51 en 52.

Ds J. v. d. Haagen deed zijn intree te Deventer met een preek over Matth. 12 : 14. Hij werd bevestigd door zijn zwager Ds J. Keizer van Brouwershaven.

Adressen. Geref. Kerk van Arnhem, scriba: J. van der Veen, Joz. Israëlsaan 67, tel. 32969.

De Synode van Bunschoten-Spakenburg nam het volgende besluit inzake het psalmgezang.

De synode
van oordeel:

- dat aan brs. deputaten dank toekomt voor ten dienste der kerken verrichte arbeid;
- dat beantwoording van de vraag of het wenselijk is de ber. 1949 in de plaats van de statenberijming te stellen wel op zijn minst had gevraagd om een vergelijking van deze berijming met de statenberijming; maar niet aan deputaten verweten kan worden, dat zij hun opdracht ten dele niet hebben uitgevoerd, aangezien zulk een vergelijkend onderzoek niet expressis verbis in hun opdracht aangegeven was;
- dat deputaten hun derde opdracht: „om n.l. één jaar voor de synode van Bunschoten-Spakenburg aan de kerken hun rapport toe te zenden” weliswaar niet hebben uitgevoerd, maar dat zij daarvoor genoegzaam zijn verontschuldigd door de daarvoor aangevoerde reden van beperkte tijdsruimte, gezien de omvang van hun opdracht, terwijl de kerken toch tijdig van hun rapport hebben kennis nemen;

voorts van oordeel:

- dat uit een door de commissie der synode daartoe ingesteld onderzoek inderdaad is gebleken, dat in het rapport van depp. het citeren van teksten en psalmversregels veel te wensen overlaat;
- dat terecht de éézijdige toepassing van de door deputaten gevolgde methode der trefwoorden onbillijk moet worden geacht ten aanzien van de berijming-1949, omdat niet gehele psalmen of psalmdelen tot vergelijking werden gebracht, waardoor aan de auteur gemakkelijk onrecht kon geschieden, en — gelijk gebleken is — ook metterdaad is geschied;
- dat al moge uit het rapport genoemd in constaterende 3 sub g blijken dat de Stichting Geestelijke Liederen niet opzettelijk het belangrijk element uit de openbaring des HEEREN dat gelegen is in de Naam JHWH, heeft verwijderd, het toch te betreuren is dat niet getracht is dit element in de berijming 1949 tot uitdrukking te brengen;
- dat deputaten ten onrechte de kerkelijke positie van de auteur in dier voege in geding brengen, dat daarom de zin der psalmen niet zou kunnen worden verstaan, maar dat bij de beoordeling der berijming als regel zal moeten gelden, dat een berijming der psalmen de oorspronkelijke tekst zo dicht mogelijk zal moeten benaderen;
- dat dus terecht kan worden aangevoerd, dat afwijzing van de berijming-1949 op v.n. gronden niet mag plaats vinden als niet gerechtvaardigd.

spreekt uit:

dat de bezwaren, door het rapport van deputaten tegen de berijming-1949 aangevoerd, niet van die aard zijn, dat thans moet worden vastgesteld, dat de berijming-1949 beslist onaanvaardbaar is.

en besluit:

- onder dankzegging aan deputaten voor de psalmberijming voor hun arbeid ten dienste der kerken verricht, hem te déchargeren van hun opdracht;
- een aantal deputaten te benoemen aan wie wordt opgedragen:
 - adres te zijn voor alle eventuele, in de kerken opkomende, voorstellen c.q. suggesties tot verbetering van de berijming-1949, alsmede kennis te nemen van ander materiaal, dienstig tot het verkrijgen van een betere psalmberijming, alsmede zodanige voorstellen en materiaal te verzamelen en te beoordelen;
 - in het bijzonder het psalter-1949, — en eventueel andere concepten voor een nieuwe berijming — te vergelijken met de statenberijming, vooral naar de maatstaf, welke de beste en meest bruikbare weergave biedt van de onberijmde psalmen der H.S. ten gebruike in de eredienst;
 - zo nodig met de „Stichting Geestelijke Liederen” — zonder enige verplichting onzerzijds — overleg te plegen over alle door deputaten eventueel gewenst geachte verbeteringen;
 - aan de e.k. generale synode rapport uit te brengen;
 - zo mogelijk uiterlijk 1 okt. 1961 aan de kerken conclusies voor te leggen en voorstellen te doen;
- hiervan kennis te geven aan:
 - adresserende kerken, classis en broeders;
 - de nieuw te benoemen deputaten;
 - de „Stichting Geestelijke Liederen” te 's-Gravenhage.

De synode benoemde tot deputaten inzake met het oog op de psalmberijming ds J. J. Verleur, Lisse, ds J. J. de Vries, Bergentheim, (Samenroeper), drs E. Teunis, Monster, P. v. Dijke, Breda, ds J. Smelik, Groningen, D. W. L. Milo, Nunspeet en P. A. Hekstra, Rotterdam, drs J. P. Lettinga. Secundi: drs B. Jongeling, Apeldoorn, M. Lok, Zwolle en W. Meijer, Groningen.

Op zijn verzoek werd aan br. Z. Rittersma te Leiden ontheffing verleend van zijn benoeming tot deputaat voor de herziening tekst formulieren. In zijn plaats werd benoemd: drs A. Plaatsman te Groningen, secundus: dr J. Wesseling te Groningen.

Het bestuur van de V(ereniging) G(ereformeerde) S(tudenten) R(otterdam) is voor het volgende jaar als volgt samengesteld: J. Groen (praeses), N. J. Tieleman (ab-actis), P. Dubbeldam (fiscus). Ab-actiaat-adres: Lijsterbeslaan 76, Rotterdam.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

DE ACTA

van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Bunschoten-Spakenburg, 2 september 1958-16 januari 1959, zullen zo spoedig mogelijk verschijnen.

Prijs bij voorintekening f 7,50.

Na verschijning wordt de prijs verhoogd.

Bestellingen bij :

DRUKKERIJ STEENBERGEN — ZEIST
Giro 233117

VERSCHENEN :

Brochure „ISRAËL EN DE DUIZEND JAREN VAN OPENBARING 20”
Door Ds J. C. Janse te Zutphen

32 pagina's met omslag, royaal formaat.
Prijs f 1.50.

Bestellingen uitsluitend per giro bij
DRUKKERIJ STEENBERGEN - ZEIST
Giro 233117